

Naj se sliši glas ljudstva!

Kot poročamo na drugem mestu, je Slovenska skupnost priredila pred nekaj dnevi v Devinu posvet, ki je bil posvečen tudi iz narodnostnega vidika zelo pomembnemu vprašanju: vsebini statutom, ki jih po zakonu šteje 142 iz lanskega junija morajo čez dobre tri mesece odobriti občinske in pokrajinske uprave v Italiji. Poročevalec na posvetu dr. Štefan Bukovec je povsem upravičeno poudaril, da predstavlja že omenjeni zakon veliko novost v italijanskem upravno-pravnem sistemu, saj se z njim začne uveljavljati tisto načelno določilo republiške ustave, ki govori o avtonomiji krajevnih ustanov, kot so občine in pokrajine. Od odobritve ustave je poteklo že skoraj četrt stoletja (natančno 23 let), vendar je življenje občin in pokrajin še vedno potekalo na temelju fašistične zakonodaje iz leta 1934, ki je seveda popolno nasprotje avtonomije. Poročevalec Bukovec je opozoril, da črka in duh novega zakona določata, naj se v občinskih in pokrajinskih statutih odražajo vsi aspekti življenja v posamezni krajevni ustanovi (v poštev prihajajo tudi Gorske skupnosti), tako da se prebivalstvu zares zagamči sodelovanje pri določevanju splošnih razvojnih smernic in pri njihovem izvajanju.

Oblikovanje statutom in določevanje njihove vsebine sta sicer naloga in dolžnost članov občinskih in pokrajinskih svetov, vendar smejo in tudi morajo pri tem delu prispevati svoj delež razne organizacije in društva, ki delujejo v občini in pokrajini. Pri tem delu naj zato zares pride do izraza stvariteljski dejavnik, kajti statuti ne smejo biti le rezultat dela pravnih strokovnjakov in izvedencev, ker bi v tem primeru nujno bili nekaj abstraktnega, daleč torej od dejanskosti.

Drugi poročevalec na posvetu v Devinu, deželni svetovalec Bojan Brezigar, je naglasil, da morajo statuti v narodnostno mešanih, pretežno slovenskih in slovenskih občinah urejati tudi vsa tista vprašanja, ki neposredno zadevajo slovensko prebivalstvo. Oba poročevalca sta poudarila, da bi se občinske in pokrajinske uprave grobo pregrešile zoper črko in duha novega zakona, če bi šle mimo te problematike.

Ni treba posebej omeniti, da čaka naše izvoljene predstavnike odgovorno delo, pri katerem pa bi morali z nasveti in predlogi sodelovati slovenske organizacije in ustanove po posameznih občinah, saj je treba v skladu z duhom zakona težiti po tem, da pridejo v statutih do izraza vsi aspekti družbenega, gospodarskega, kulturnega in seveda narodnostnega življenja. Posvet Ssk

dalje na 2. strani ■

Videmska Cerkev za zaščito manjšin

»Spoštujte izbiro tistih, ki hočejo ostati zvesti svoji narodni identiteti«

V Čedadu se je v soboto, 2. marca, zaključilo dvodnevno srečanje, ki je bilo posvečeno sožitju med Slovenci in Furlani ter njihovem kulturnemu osveščanju preko vere. Pobudnik tega študijskega zasedanja je bila Konzulta za kulturo videmske nadškofije. Ob odprtju srečanja je videmski nadškof Battisti poudaril, da gre za zgodovinski dogodek; istega mnenja je bil tudi čedajski župan Pascolini.

O sožitju in zgodovinskih povezavah med Furlani in Slovenci je na začetku posveta, v petek, 1. marca, spregovoril glavni urednik nadškofijskega tednika »La Vita Cattolica« Duilio Corniali. Tematiko študijskega srečanja pa je uvedel ljubljanski nadškof in slovenski metropolit Alojzij Šuštar. Naslov njegovega referata je bil »Kultura, manjšine in evangelij«. Msgr. Šuštar je poudaril, da »duh evangelija nakazuje, kako je treba gledati na vprašanje manjšin in njihove kulture in kako ga je treba reševati«. Predstavil je mednarodne dokumente, ki govorijo o manjšinah, posebno pozornost pa je posvetil nauku Cerkev in pismu Janeza Pavla II. ob novem letu 1989, ki je bilo posvečeno manjšinski problematiki. Papež se je skliceval na

skupno listino konference o evropski varnosti ter na skupni dokument evropskega ekumenskega zborovanja »mir v pravičnosti« v Baslu, ki pozivata k dialogu in strpnosti; to je edina prava pot za reševanje narodnih in manjšinskih ter verskih nesoglasij. Nadškof Šuštar je poudaril, da je manjšinsko vprašanje politično vprašanje, ki ga je zato treba reševati v znamenju odprtosti do pravičnih zahtev manjšin. Vse to pa je mogoče gledati skozi prizmo vere in krščanstva. Vera je lahko podlaga za boljše reševanje manjšinskega vprašanja, saj poziva k bratstvu med vsemi ljudmi.

Petkov del posveta je bil posvečen natančnejšemu prikazu kulturno-političnih in cerkvenih povezav med Slovenci in Furlani, analizi kulturnega osveščanja preko vere doslej ter možnostim prihodnjega delovanja v smislu vzajemnega bogatenja. O teh vprašanjih so govorili kobariški dekan Franc Rupnik, beneškoslovenski duhovnik msgr. Marino Qualizza in zgodovinar msgr. Aldo Moretti.

Sobotni del zasedanja pa je bil bolj delovnega značaja. Širok krog ljudi, duhovnikov, delegatov obmejnih dekanij in žup-

dalje na 2. strani ■

Slovenska skupnost in statuti občin ter pokrajin

Predstavniki Slovenske skupnosti v krajevnih upravah in člani strankinega deželnega tajništva so imeli v soboto, 2. marca, skupno zasedanje v Devinu. Posvečeno je bilo občinskim in pokrajinskim statutom, ki jih uvaja novi vsedržavni zakon o krajevnih upravah, in problemom v zvezi z napovedanim deželnim zakonom o zaščiti in razvoju Krasa. Udeleženci so glede tega zakona odobrili poseben osnutek resolucije, ki jo bo Ssk predstavila v vseh občinah, ki naj bi bile vključene v kraški park.

Na zasedanju, ki ga je vodil deželni tajnik Ssk Ivo Jevnikar, sta o statutu krajevnih uprav uvodoma poročala dr. Štefan Bukovec in deželni svetovalec Bojan Brezigar. Prvi je orisal pravne temelje občinske avtonomije in samih statutom ter poudaril nujnost, da pride ob sestavljanju statutom do dialoga med krajevnim prebivalstvom in upravami, tako da bodo statuti

res odraz domačih značilnosti in potreb, ne pa zgolj birokratska zadeva. Orisal je tudi vsebino statutom in nekaj problemov v tej zvezi. Brezigar pa se je osredotočil na člene, ki morajo v naših krajih odražati prisotnost naše narodnostne skupnosti in enakopravnost našega jezika. To zadeva zlasti zunanjo podobo občine kot institucije, delovanje občinskih organov, odnose med občino in občani ter rabo jezika v javnih napisih.

Razpravo so obogatili posegi tržaškega občinskega svetovaleca Lokarja, dolinskega občinskega svetovaleca Gombača in odbornika Štefančiča, pokrajinskega svetovaleca Hareja, člana upravnega odbora Kraške gorske skupnosti Tula, devinsko-nabrežinskega svetovaleca Breclja in drugih. Ssk bo vprašanju statutom posvečala največjo pozornost, saj je njihova pravična vsebina nov preizkusni kamen odnosa večine in oblasti do naše narodnostne skupnosti.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 10. marca, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Volk iz pravljice«, radijska igra; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Sergej Verč - Boris Kobal: »Ona + jaz = oba«; 14.40 V studiu z vami: Igor Tuta; 16.00 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 11. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Življenje onkraj življenja; 9.30 Iz preteklosti v sedanost; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Cankar: Podobe iz sanj; 12.40 Mešani zbor Lojze Bratuž iz Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Otroški knjižni sejem«; 16.00 Altistka Sabira Hajdarović, klarinetist Alojz Zupan, pianista Aci Bertonec in Bojan Gorišek, kontrabasist Budislav Vidrih, Boris Šurbek - tolkala; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 12. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Zenska v ospredju; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Cankar: Podobe iz sanj; 12.00 Starost danes; 12.40 Moški zbor Štmaver; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Pesniške podobe; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 13. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Cankar: Podobe iz sanj; 12.00 Govorica telesa; 12.40 Mešani zbor Standrež; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.50 Mezzosopranistka Marjana Lipovšek; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenska literatura na stičišču z italijanskim svetom; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 14. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Spomini Henrika Tume; 9.30 Obvezna smer — vzhod; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Cankar: Podobe iz sanj; 12.00 Spornavajmo Slovenijo; 12.40 Moški zbor Mirko Fitej iz Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mešani zbor iz Gorkega v Rusiji; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 15. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 To je življenje; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Cankar: Podobe iz sanj; 12.40 Mešani zbor Hrast iz Doberdoba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Barvni utrineki«; 14.30 Od Milj do Devina; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 16. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Zbor Consortium musicum in Komorni zbor RTV Slovenija; 11.30 Ivan Cankar: Podobe iz sanj; 12.00 Režija in Kanalska dolina; 12.40 Dekliški zbor A'enka iz Števerjana; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 16.00 Pianistka Tatjana Ognjenović; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.55 Fjodor Mihajlovič Dostojevski: BESI - Stavroginova usoda, roman; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Spoštujte izbiro tistih, ki hočejo...

■ nadaljevanje iz 1. strani

nij, razni kulturni in socialni delavci, vzgojitelji ter predstavniki obmejnih škofij (Kopra, Ljubljane in Celovca) so se porazdelili v tri delovne skupine. Prva se je posvetila razčlenitvi vprašanja jezika in kulture na furlansko-slovenski meji v Furlaniji (to skupino je vodil msgr. Qualizza), druga je obdelala vprašanje vernosti in vere na tem zemljepisnem prostoru (skupino je vodil msgr. Soravito), tretja pa je obravnavala vprašanje vloge Cerkve na obmejnem področju v preteklosti, sedanosti in prihodnosti (delo te skupine je usklajeval msgr. Modotti).

Odgovorni za delo omenjenih delovnih skupin so med slovesno službo božjo v čedajski stolni cerkvi, ki jo je vodil videmski nadškof msgr. Battisti, podali obračun opravljene dela. Iz povedanega je bilo razvidno, da je sožitje ne le možno, ampak tudi zaželeno. Med drugim so ugotovili, da je Slovincem in Furlanom skupna celo nevarnost za obstoj. Poudarili pa so tudi misel, da bi furlanska dežela s svojim mirnim sožitjem raznih narodov lahko predstavljala model za nastajajoči skupni evropski dom narodov. Slišati je bilo prizadete besede, naj bi Cerkev pomagala, da bi slovenščina in furlanščina postopno dosegli status priznanih jezikov v javnosti. Poudarili pa so dragocenost raznolikih kultur na skupnem ozemlju. Veliko je bilo tudi pozivov na spravo in premostitev bridkih dogodkov iz preteklosti.

Videmski nadškof Battisti je v svoji homiliji odločno poudaril pravico slovenske manjšine do preživetja in označil njeno prisotnost za veliko dragocenost Furlanije, ki se tako oplaja ob treh kulturah. Slovensko manjšino je videmski nadškof označil za dragoceni most, ki povezuje Furlanijo s slovanskim svetom v tem zgodovinskem trenutku velikih sprememb na Vzhodu. Msgr. Battisti pa je tudi pozval tiste Slovence, ki so se odločili za prestop k večinski kulturi, naj spoštujejo »izbiro duhovnikov in laikov, ki hočejo ostati zvesti svoji etnični in kulturni identiteti in naj ne kritizirajo te njihove izbire«. Nadalje pa je tudi izrazil željo, da bi italijanski parlament končno odobril pravičen zaščitni zakon za Slovence v duhu šestega člena ustave. Obžaloval je, da videmska Cerkev v svoji pretekli ali polpretekli zgodovini ni bila vedno zvesta božjemu nauku glede

spoštovanja in ohranjanja temeljnih pravic slovenske manjšine, obvezal pa se je, da bo v tem smislu deloval v prihodnosti. Duhovnike in laike je zato pozval naj delajo na tem, da se premostijo zgodovinska nesoglasja, samo tako bo v duhu nove evangelizacije prišlo do strpnega in vzajemno plodnega sožitja.

—0—

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES BO KONEC JUNIJA

Na zasedanju posebne komisije slovenskega parlamenta je bilo 28. 2. sklenjeno, da bo prvi Svetovni slovenski kongres od 27. do 29. junija v Ljubljani. Na seji so tudi poudarili, da so osnovni cilji tega kongresa premagovanje razlik, ki v posameznih delih slovenskega naroda obstajajo še iz razdobja druge svetovne vojne in iz dejstva, da živimo Slovenci strnjeno v štirih različnih državah, raztreseni pa smo skoraj po vsem svetu.

Predsednik glavnega izvršnega odbora Brezigar je skupno s predsednico organizacijskega odbora za Slovenijo Spomenko Hribar in članom Ravelom Kodričem obrazložil dosedanje delo in pobude v zvezi s sklicanjem svetovnega kongresa. Trojica sta nato na ločenih sestankih sprejela predsednik Slovenije Kučan in predsednik slovenske vlade Peterle.

TOVARNE ZASEBNEMU KAPITALU

Češkoslovaški parlament je odobril zakon, ki določa, da bo vsa nacionalizirana industrija vrnjena zasebnemu kapitalu. Ta zakon je ena najvažnejših točk vladnega programa, ki hoče korenito preoblikovati češkoslovaško gospodarstvo. Minister za finance Vaclav Klaus je dejal, da gre za zgodovinsko odločitev. Pred koncem leta bo zasebnikom na razpolago nad 4.500 tovarn in podjetij za skupno vrednost okrog 150 tisoč milijard lir. Češkoslovaška računa predvsem na tuji kapital.

NAJ SE SLIŠI GLAS LJUDSTVA!

■ nadaljevanje iz 1. strani

v Devinu je treba torej smatrati tudi za poziv in opozorilo vsem našim organizacijam in ustanovam, naj sodelujejo pri tem pomembnem delu, tako da se bo v statutih zares slišal glas ljudstva.

NOVI VATIKANSKI KOVANCI

Vatikan bo 21. marca v okviru praznovanja dvanajste obletnice papeževanja Janeza Pavla II. izdal niz novih kovancev, ki jih je pripravil kipar Angelo Canevari. Sedem kovancev različnih vrednosti je posvečenih krščanstvu in Evropi. Kovanec za tisoč lir v srebrni zmesi prikazuje papeža v pontifikalnih oblačilih, ki premošča ovire iz bodeče žice, v ozadju pa je bazilika svetega Petra. Kovanec za petsto lir prikazuje sozaveznika Evrope sveta brata Cirila in Metoda, medtem ko je na kovancu za sto lir prikazan sveti Benedikt. Na petde-

setlirskem kovancu so odprta vrata s križem, ki ponazarjata papežev poziv »Odpri vrata Kristus«, na dvajsetlirskem kovancu sta prikazana škofa latinskega in vzhodnega obreda, na desetlirskem kovancu pa je natisnjen objem med apostoloma Petrom in Pavlom.

Kovance bo izdelala italijanska kovnica. Razen kovanca po tisoč lir, ki bo v srebrni zmesi, bo ostalih šest kovancev v acmonitalu. Vatikanski numizmatični in filatelistični urad bo serijo izdal tudi v posebnem zvezku, ki bo stal 32 tisoč lir.

Nova knjiga o slovenski problematiki

Z Dunaja je prišla v Trst 193 strani obsežna knjiga v offset tehniki in s številnimi črnobelimi ter barvnimi ilustracijami, ki jo je napisal dr. Feodor Maria Pogačnik in ji dal naslov *Weltspiegel, Schloss Lustal 4, Aktuell*, kar bi lahko prevedli: *Ogledalo sveta, graščina Dol pri Ljubljani, številka 4, Aktualnosti*.

Gre torej za nadaljevanje študije v treh zvezkih, ki jo je dr. Pogačnik izdal v preteklih letih. Prvi zvezek je izšel leta 1983. Medtem ko je v prvih treh delih dejansko opisoval zgodovinske, kulturne in socialne značilnosti materine graščine Dol pri Ljubljani in nekdanje življenje in ljube v tistih krajih, je ta, četrti zvezek, nekakšna zbirka avtorjevih razmišljanj, spominov, podatkov o Sloveniji in Slovencih, ki segajo do najnovejših dni, to pomeni do časa po lanskim demokratskih volitvah v Sloveniji in po postavitvi nove vlade.

Avtor pa se tu pa tam vrača h graščini Dol, ki pa je bila tik pred koncem vojne zažgana. S pisanjem in izdajanjem teh del v nemščini na Dunaju želi seznanjati širšo javnost s slovensko stvarnostjo in sodobnimi slovenskimi vprašanji.

Feodor Maria Pogačnik se je rodil pred dobrimi 82 leti v Gradcu, imel pa je zelo pisano življenjsko pot, saj se je šolal v Ljubljani, pravo je študiral v Münchnu in Beogradu, kjer je diplomiral, medtem ko je doktoriral v Ljubljani, študijski naslov pa je po vojni nostrificiral na tržaški univerzi. Bil je odvetnik, ob koncu vojne pa se je iz Ljubljane umaknil v Trst, kjer je bil do leta 1955 profesor na slovenskih šolah: na trgovski akademiji, na učiteljski in na nižji gimnaziji.

Po povratku Italije v Trst se je Pogačnik preselil na Dunaj, kjer je bil do upokojitve leta 1976 profesor na višjih tehničnih zavodih. Predaval je mednarodno in avstrijsko letalsko pravo, ekonomijo, ustavno pravo in druge predmete. V dunajskih revijah je objavil več razprav, v samozaložbi pa je izdal tudi nekaj študij, vedno v nemščini. Zadnja knjiga, ki nosi letošnji datum in o kateri poročamo, je nekakšen avtorjev pogled na svet. Začenja se z razmišljanjem o združevanju Evrope. Končuje pa se s svobodnim prevodom dveh slovenskih poezij: Otona Župančiča in Simona Gregorčiča. Gregorčičev je odlomek iz poezije »Človeka nikar«. Vmes najdemo vrsto poglavij, ki govorijo o mestu Slovenije v Evropi, o manjšinah, o tragični usodi domobrancev, o spremembah v Sloveniji, o novi oblasti in narodni spravi, o kulturnih zanimivostih, o individualizmu in pluralizmu, o ženski emancipaciji, o dunajskem življenju, o umetnosti, zgodovini in drugem, kar avtorja priteguje.

—O—

Pred dnevi je bil na obisku v Ljubljani dunajski župan s sodelavci. Sprejel ga je tudi predsednik vlade Peterle. V Zagrebu pa je bil na obisku koroški deželni glavar Haider. Pogovarjal se je s predsednikom republike Hrvatske in predsednikom hrvaške vlade.

Delegacija italijanske poslanske zbornice je bila na obisku v albanski prestolnici Tirani. Vodil jo je poslanec Piccoli. Medtem prihaja v Italijo čedalje več albanskih beguncev, ki jih italijanske oblasti še ne vedo, kam nastaniti.

Ssk: »Primorski dnevnik mora živeti!«

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti izraža veliko zaskrbljenost zaradi napovedi Založništva tržaškega tiska, da bo spriču hude finančne krize začelo množično odpustiti uslužbenca Primorskega dnevnika in tako okrnilo obliko in vsebino edinega slovenskega dnevnika zunaj matične Slovenije.

Slovenska skupnost se bo odločno zavzela za reševanje nastalega položaja in omiljenje napovedanih ukrepov. Pred očmi ima socialni problem delovnih ljudi, ki jim grozi odpust, in njihovih družin. Zaskrbljena je tudi, ker ponovno prihaja do izraza šibkost zamejskega gospodarstva. Še posebej pa se zaveda izrednega narodnega, kulturnega in političnega pomena, ki ga ima Primorski dnevnik med Slovenci v Italiji, med Slovenci na Primorskem na obeh straneh meje in sploh v tem našem prostoru. Čeprav edini slovenski dnevnik po svojih upraviteljih in večkrat tudi po pluralistični odprtosti še ni dosegel ideala, da bi bil izraz in glasnik vse naše narodnostne skupnosti, je po trdnem prepričanju Slovenske skupnosti bistvena in izred-

no dragocena postavka našega obstoja in normalnega razvoja.

Primorski dnevnik mora živeti, ne živetariti! Svojo vlogo bi moral pravzaprav še povečati v duhu skupnega slovenskega prostora. Zato mu morajo izkazati svojo pomoč politični in gospodarski dejavniki, naši ljudje in pristojne oblasti, ki morajo tudi na založniškem in informativnem področju upoštevati bistveno zapostavljenost manjšinskih medijev.

—O—

ODMIRANJE VARŠAVSKEGA PAKTA

Varšavski pakt, ki je pred dnevi v Budimpešti razpustil svojo vojaško strukturo, bo imel konec junija ali na začetku julija novo zasedanje, na katerem naj bi se države članice dogovorile tudi o razpustu političnega dela zavezništva. To je povedal češkoslovaški zunanji minister Matejka, ki je glavni tajnik političnega posvetovalnega odbora Varšavskega pakta. Konec tega zavezništva je torej pričakovati v enem letu, saj morajo vse države članice ratificirati prihodnje sklepe o razpustu.

Slavnostni govornik na letošnji Prešernovi proslavi v Devinu občinska odbornica prof. Vera Tuta Ban

Vse poteka po natančno določenem scenariju

Dogodki na Hrvaškem dokazujejo, da se Srbija nikakor ne bo sprijaznila z zahtevom in težnjo hrvaškega naroda po lastni državi. Ta zahteva in težnja sta prišli jasno do izraza tako na lanskim političnih volitvah, na katerih je prodorno zmagala Hrvaška demokratska skupnost (HDZ), kot nato pri odobritvi nove ustave v hrvaškem parlamentu. Srbija oziroma njena sedanja vodilna plast, ki pa je kljub volitvam ostala komunistična (le da je spremenila ime), izrabljata v svoje protihrvaške namene srbsko manjšino v republiki Hrvatski in si prizadeva, da bi se položaj v tej republiki tako nevarno zaostрил, da bi morala posredovati vojska. Ta pa je, kot znano, povečini v rokah srbskih generalov (izjemo predstavlja admiral Brovet, ki je Slovenec in namestnik zveznega mini-

stra za obrambo, srbskega generala Kadijevića).

Če je bil še pred kratkim jabolko spora položaj v Kninu in okolici, se je pred nekaj dnevi pojavilo na pozornici mesteca Pakrac v Slavoniji. Tu so morali posredovati posebni oddelki hrvaškega notranjega ministrstva, ker so srbski policijski rezervisti nekega dne kratkomalo zasedli postajo milice in razorožili policijske agente hrvaške narodnosti. Posebni oddelki so kmalu naredili red in aretirali omenjene srbske rezerviste. Pri tej akciji je bilo sicer uporabljeno orožje, vendar nihče ni izgubil življenja. Srbska sredstva množičnega obveščanja so dvignila vik in krik, poročala o šestih ubitih osebah ter o begu srbskega prebivalstva, zlasti žensk in otrok, od do-

dalje na 8. strani ■

Rudi Skočir razstavlja v TKG

V galeriji Tržaške knjižarne je bila v četrtek, 28. februarja, slovesna otvoritev razstave likovnika novejšje generacije Rudija Skočirja, ki je predstavil svoje grafike, risbe in slike iz cikla, posvečenega idrijskim rudarjem. Uvodoma je spregovoril ravnatelj TK Galerije Franko Vecchiet, nato pa je besedo povzel umetnostni kritik iz Ljubljane Ivan Sedej. Povedal je, da je opus Rudija Skočirja moderni primer centralnih prizadevanj v osemdesetih in začetku devetdeset-

kah, risbah in grafikah na svojevtrsten način nadaljuje tradicijo, ki jo je povzel iz zakladnice slovenske in evropske umetnosti že modernizem. Vendar pa mu pri tem ne gre za obujanje ali glorificiranje preteklosti, je zaključil prof. Sedej. Prej bi lahko rekli, da nas skuša opozoriti na aktualne probleme tako, da nam jih zastavlja skozi tenčico nostalgije in trpke lirike. In prav to je kvaliteta, ki Skočirjevo umetnost povezuje z bleščečim slovenskim modernizmom, z intimizmom Neodvisnih in s krčevitimi prizadevanji mlajših generacij, ki iščejo novo identiteto.

Slike iz Skočirjevega ciklusa, posvečenega idrijskim rudarjem, bodo na ogled do 13. marca. Razstavni prostori bodo odprti od ponedeljka do petka od 9. do 13. in od 14. do 19. ure.

—0—

PREDLOG ZAKONA O JUSARSKIH ZEMLJIŠČIH

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar je izdelal zakonski predlog, ki vsebuje določila o upravljanju in odtujevanju juserskih zemljišč. Že dalj časa je bilo čutiti potrebo po novi zakonski ureditvi tega vprašanja in tudi po novi ureditvi pristojnosti juserskih odborov za upravljanje juserskega premoženja.

Deželni svetovalec Brezigar je svoj zakonski predlog predstavil na sestanku, ki je bil v četrtek, 7. t.m., v prostorih Hranilnice na Opčinah.

—0—

Tržaška kreditna banka bo 16. t.m. odprla podružnico v Čedadu. Slišali smo, da namerava ta slovenski denarni zavod odpreti podružnico tudi v Tržiču in na Trbižu. Hranilnica z Opčin odpira podružnico v Trstu. Lani jeseni je v Krminu odprla podružnico Kmečka banka v Gorici. Hranilnica v Sovodnjah pa je razširila svojo dejavnost na ozemlje goriške občine; njeno delovanje je doslej smelo potekati po ozemlju sovođenjske in zagrajske občine.

NAŠE SOŽALJE

V Mavhinjah so v ponedeljek, 4. t.m., pokopali 81-letnega Venceslava Legišo. Bil je iz znane in ugledne Kolmanove družine. Do svoje smrti je pridno vodil svojo kmetijo in bil človek blagega značaja. Gospe vdovi, hčerkama in ostalim sorodnikom izrekamo globoko in občuteno sožalje.

Dušan Jelinčič v DSI

V ponedeljek, 4. marca, je Društvo slovenskih izobražencev priredilo prijeten filmski večer z alpinistom Dušanom Jelinčičem, ki se je lani udeležil mednarodne odprave Alpe-Adria Sagarmatha Expedition na streho sveta — goro Everest, visoko 8872 m. Vrh so, kot je znano, osvojili trije slovenski alpinisti: zakonca Mica in Andrej Štremfelj in Janez Jeglič. Z njimi je na vrh prispel tudi šerpa Lakhpa Rita.

Dušan Jelinčič je pokazal najlepše diapozitive, ki jih je posnel med odpravo. Predvsem je poudaril, da je bila odprava na Everest vsekakor uspešna, saj so kar štirje člani osvojili najvišji svetovni vrh, poleg tega pa so alpinisti začrtali prvenstveno smer, kar je nedvomno tudi velik uspeh. Odprava Alpe-Adria Sagarmatha Expedition pa je bila pomembna tudi zato, ker so se je udeležili slovenski in italijanski alpinisti, ki so delili skupno usodo in navezali tesne prijateljske stike.

Ugodni dnevi »za vrh« kot pravijo alpinisti, so bili samo štirje, nato pa je začel pihati tako močan veter, da ni bilo mogoče nadaljevati poti. Zato je uspela le prva naveza. Gost ponedeljkovega večera v DSI je prisotnim pokazal lepe in sugestivne posnetke o najtežavnejših delih poti; prikazal je nevarni in zahrbtni Ledeni slap, široke in globoke razpoke, ki so že marsikoga umorile, razložil je vse tehnične težave pri vzpenjanju, fizične probleme, ki nastopijo zaradi velike višinske razlike in seznanil poslušalce z marsikatero zanimivostjo.

Ob koncu predavanja se je med poslušalci in gostom razvil prijeten in razgiban pogovor.

Umrla je Bara Remec

V petek, 1. t.m., je v Bariločah v Argentini nenadno umrla nestorka slovenskih zdomskih likovnih umetnikov, akademska slikarka Bara Remec. Kljub dopolnjenemu 81. letu je bila še v polni ustvarjalni moči. Pokopali so jo kar v Bariločah, med gorami, ki jih je ljubila, kot so zapisali v osmrtnico njeni svojci. Kljub visoki starosti je živela deloma v glavnem mestu Buenos Airesu, deloma pa v oddaljenih Bariločah, kjer je tudi dobivala navdihe za svoja dela, ki so v zadnjih desetletjih iskala stiče s prvobitnostjo tamkajšnjih indijanskih domačinov.

Bara Remec je bila široko znana ne le zaradi svojih slik, temveč tudi zaradi številnih knjižnih oprem. Znani so zlasti njeni lesorezi dramatične vsebine, s katerimi je n.p.r. opremila prvo v Argentini natisnjeno slovensko knjigo, »Črno mašo za pobite Slovence«. Opremila pa je tudi še druga dela istega avtorja, tudi že rajnega pesnika, pisatelja in kulturnega delavca, dr. Tineta Debeljaka, ki je bil njen svak.

Bara Remec je bila hčerka katoliškega političnega in gospodarskega delavca, ravnatelja Bogumila Remca, ki je bil rojen v Trstu.

**Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"**

DRUŠTVO SLOVENCEV MILJSKE OBČINE razpisuje natečaj - raziskavo med učenci, dijaki in študenti na sledečo temo: SLOVENSKE ŠOLE PRI NAS V ČASIH NAŠIH DEDOV IN BABIC.

V raziskavi, v obliki spisa (povest, pismo, intervju ...), naj udeleženci opišejo, pripovedujejo in prikažejo vse, kar se starejši spominjajo iz svojih šolskih let.

Izdelke, na katere napišejo ime, priimek, naslov, šolo in razred, naj udeleženci izročijo na sedežu Društva do 24. maja 1991. Pregledala jih bo in ocenila komisija, sestavljena od članov Društva.

Nagrajevanje najboljših izdelkov bo na VESELICI, ki bo v prvi polovici junija. Istega dne bodo vsi izdelki razstavljeni, najboljši pa poslani v objavo mladinskim revijam.

tih let v slovenskem slikarstvu in grafiki. Gre namreč za izrazito umirjeno in studiozno obliko iskanja sintez in novih poti. »Videti je,« je opozoril prof. Sedej, »kot da Rudi Skočir izhaja iz dveh pogledov na pomen in funkcijo likovne umetnosti. Na eni strani izhaja iz tradicije, ki vsebuje močno folkloristično komponento, po drugi strani pa se navezuje na čisto likovnost in na problematiko, ki je lastna zgolj slikarstvu in grafiki.«

»Njegove slike,« je nadaljeval prof. Ivan Sedej, »obvladuje suverena gesta, ki se na prenetljiv način staplja tudi z mojstrskim oblikovanjem figuralnega upodabljanja. Poudarek, ki veže posamezne sestavine pa izzveneva v izredno občutljivi, estetsko dovršeni kompoziciji«. Ivan Sedej je še poudaril, da išče Skočir v svojih delih lepoto podobe v njeni dodelanosti in predvsem v skrbni dodelavi detajlov. V tem sledi zgledu starih mojstrov. Rudi Skočir v svojih sli-

Pomemben praznik v Bazovici

Za župnijsko skupnost v Bazovici je bila zadnja nedelja (3. t.m.) zgodovinskega pomena. Veliko število ljudi se je udeležilo jutranje slovesne zahvalne maše, ki jo je daroval tržaški škof msgr. Bellomi ob koncu obnovitvenih del župne cerkve ter postavitvi barvnih oken, ki so delo tržaškega umetnika Edija Žerjale. Popoldne je bila v cerkvi prireditev, na kateri je Aleksander Možina posvetil posebno pozornost novim šestim barvnim oknom in rozeti, ki krasi pročelje cerkve. Na barvnih oknih so upodobljeni zavetniki sveti Rok, sveta Ciril in Metod, sveta Marija Magdalena, evangeljska podoba o izgubljenem sinu in slovenski svetniški kandidat, škof Anton Martin Slomšek. Slovesnosti se je udeležil u-

metnik Edi Žerjal, ob njem pa še beneški umetniški steklar Guido Farinati, ki je materialno izdelal nova okna župne cerkve.

Prisotni so bili tudi predstavniki javnega življenja, med katerimi tržaški župan Richetti, deželni odbornik za finance Rinaldi, deželni svetovalec Slovenske skupnosti in predsednik komisije za kulturo Brezigar ter poslanec Coloni. Med prireditvijo so nastopili otroški zbor Slomšek iz Bazovice, ki ga vodi Bojana Kralj, mešani zbor Skala iz Gropade, ki ga vodi Anastazija Purič, ter tržaški zbor »Pueri cantores«, ki ga vodi Edvard Hribar.

Praznik je dosegel višek, ko sta otroška zbora skupno zapela pesem »Ko bi ljudje ljubili se«.

Izšel je zbornik »Jadro 91«

Društvo Jadro, ki združuje Slovence v Laškem, je pripravilo nov zbornik. Ta je lahko za zgled številnim društvom in organizacijam po ostalem slovenskem prostoru v Furlaniji-Juljski krajini, ki delujejo v veliko boljših pogojih. Zbornik ureja inž. Karlo Mučič.

V uvodniku je poudarjeno, da »smo Slovenci trdoživ narod, saj smo ohranili svojo nacionalno identiteto skozi zgodovino — kljub temu, da smo bili pod močnim vplivom večjih sosedov. Tudi mi na Laškem smo vedno skušali ohranjevati in smo tudi ohranili narodno zavest. To velja še posebej danes, ko se moramo boriti za obstoj slovenske pisane besede. Samo to, kar je napisano, ostane v zgodovini kot priča naše prisotnosti«. Začetni del zbornika je posvečen kroniki in čestitkam. Druga zanimiva rubrika je izpod peresa urednika s paberki iz zgodovine in kronike ter delovanja društva, z navedbo ledinskih imen, ki izhajajo iz slovenščine, in drugimi zanimivimi podatki. Marko Jarc, predsednik slovenske komisije javnega večnamenskega centra v Ronkah piše o pritiskih za prekinitev delovanja tega zaslužnega središča in opozarja, da racionalizacija šolskega sistema grozi nadaljnjemu obstoju sekcije slovenske osnovne šole v Romjanu, kar predstavlja najizrazitejšo prisotnost slovenske skupnosti v Laškem. Zelo zanimiv je intervju urednika Karla Mučiča z zadnjim slovenskim ovčarjem v Laškem. Ta se je leta 1944 preselil iz Bača na Pivki najprej na Doberdobsko, nato pa na območje ronške občine. Ovčar redi okrog 200 ovc in 20 koz. Skupno s stricem je bil zadnji pastir, ki je pasel na gmajnah tržiškega hriba, preden so tam posadili drevesa. Mučič objavlja na koncu zbornika zanimivo študijo o ovčarstvu v Laškem z zgodovinskim prerezom dražb za pašo v Tržiču od leta 1896 do 40. let tudi na osnovi študije romunskega avtorja Dunareja. Pastirji, ovčarji so prihajali prezimovat zlasti z območja Nanosa in Javornika.

Zbornik objavlja nadaljevanje pričevanj iz preteklosti s spomini pokojnega Mirka Štante. Lilijana Visintin objavlja

šest pesmi. Graziano Benedetič piše o kraškem mednarodnem parku. Objavljeno je poročilo o idrijskih čipkah ob razstavi tretjega klekljarskega tečaja v Romjanu. Ambrož Kodolja piše o pomembnosti slovenske maše v cerkvi svetega Lovrenca v Ronkah. Daruje se vsako prvo nedeljo v mesecu in jo od vsega začetka obiskuje od 80 do sto vernikov. Maša v Ronkah je v povprečju najbolj obiskana služba božja v goriški nadškofiji in ima tudi najmanjši osip. Urednik je pripravil tudi zapis ob 10-letnici delovanja ženskega pevskega zbora, ki nastopa vsako nedeljo pri slovenski maši ter ga od vsega začetka vodi gospa Semo-lič-Lavrenčič. Delovanje te skupine je pomembno pri povezovanju in združevanju vseh Slovencev iz Laškega, saj skrbi za božične koncerte, romanja, predavanja in gostovanja gledaliških skupin. Anuška Nardin posreduje spomine iz Auschwitza. Elvira Devetak piše o srečanjih s pobratenimi občinami Ronke, Metlika in Wagna. Zelo pomemben je prispevek učencev osnovne šole v Romjanu z mnenji o likovnem natečaju in njihovimi portreti in risbami. Jurij Paljk piše o odkritjih slovenske prisotnosti v knjigi »Castello, comunità e giurisdizione di Strassoldo: 800 anni di storia«. Zelo zanimiv, pa tudi koristen je prispevek Terezije Ferfolja, dijakinje slovenskega Trgovskega zavoda Žiga Zois v Gorici, ki objavlja pregled delovanja slovenske skupnosti v Laškem od slovenskega vrteca in osnovne šole v Romjanu do izvoljenih svetovalcev v občini Ronke, slovenske komisije pri javnem večnamenskem kulturnem središču, dvojezične knjižnice in slovenske maše v cerkvi svetega Lovrenca. Zanimivi so podatki o obisku otrok ter o samem številu Slovencev v Laškem. Dr. Renzo Frandolič, predsednik društva »Anton Gregorčič«, posreduje zapis o fašističnem nasilju nad slovenskimi priimki in slovenskimi šolami ter tudi o naknadnem povojnem zapiranju slovenskih šol v Tržiču sredi 50. let. Jadro 91 je po bogati in razgibani vsebini nedvomno pomemben zbornik, ki učinkovito zadošča uvodnemu geslu: »kar je napisano, ostane v zgodovini, kot priča naše prisotnosti«.

GORIŠKI VIDEO FILM MONITOR — POMEMBEN PREGLED SLOVENSKE FILMSKE USTVARJALNOSTI

Goriško srečanje, posvečeno slovenski filmski, televizijski in video ustvarjalnosti je postalo že tradicionalno, saj ga letos prirejajo šestič. V dneh od 1. do 5. marca se je tokrat v goriškem Kulturnem domu zvrstil bogat izbor slovenske filmske ustvarjalnosti. Prireditve se je pričela s slavnostnim odprtjem in projekcijo filma Jureta Pervanje »Do konca in naprej«, v katerem nastopa v glavni vlogi tržaška igralka Lučka Počkaj. Sobotne predstave so bile posvečene izboru najboljših televizijskih del, zvečer pa so predvajali film Karpa Godine »Umetni raj«. Televizijske filme so predvajali v nedeljo, v ponedeljek so oddajali sporede o verskem življenju, v projekciji televizije Slovenija, večerna predstava pa je bila posvečena filmu »Decembrski dež« Boža Špraica. Film video monitor v Gorici se je zaključil v torek, ko so popoldne predstavili vrsto slovenskih dokumentarnih filmov, na programu pa so bila srečanja z avtorji. Filmski festival se je končal s filmom »Ječarji«, ki ga je režiral Marjan Ciglič.

Letošnji Film video monitor v Gorici je bil posvečen režiserju Jožetu Pogačniku. V nedeljo si je bilo mogoče ogledati izbor njegovih kratkometražnih stvaritev. Nedeljsko jutro pa so organizatorji srečanja posvetili že tradicionalnemu obračunu slovenske filmske in video proizvodnje v minulemu letu.

PRIPRAVE NA FESTIVAL V ŠTEVERJANU

Organizatorji tradicionalnega Festivala domače glasbe, ki bo 6. in 7. julija v Števerjanu, so že začeli s pripravami. Ta festival, 21. po vrsti, je tekmovalnega značaja, prijavijo pa se lahko vsi slovenski narodno-zabavni ansambli. Rok zapade 31. maja. Slovensko kulturno prosvetno društvo »F. B. Sedej« iz Števerjana, ki organizira to pomembno glasbeno prireditev, bo podelila skupno sedem nagrad: za najboljši ansambel, nagrado občinstva, nagrado za najboljšo melodijo, za najboljšo izvedbo kvinteta, za najboljšo izvedbo tria, za najboljšo besedilo in posebno nagrado za najboljši slovenski ansambel.

Vsaka skupina, ki se bo udeležila festivala »Števerjan 91«, bo nastopila z dvema skladbama: ena mora biti popolnoma izvirna in še nikoli izvedena, drugo pa lahko ansambel izbere med najbolj priljubljenimi narodno-zabavnimi pesmimi znanih skupin (npr. Avsenik, Slak, Veseli Planšarji, Miha Dovžan itd.).

Festival bo, kot rečeno, trajal dva dni. V soboto, 6. julija, bo na sporedu nastop vseh prijavljenih ansamblow, v nedeljo pa bodo igrale samo tiste glasbene skupine, ki so bile prepuščene v finale.

Podrobnejše informacije vam bo posredovala tajnica društva »F. B. Sedej« Franka Padovan, ki odgovarja na telefonsko številko 0481/536074 od ponedeljka do petka od 8. do 17. ure. Na organizatorije pa se lahko obrnete tudi pismeno. Številka telefaksa je 0481/536565, naslov pa je sledeči: S.K.P.D. »F. B. Sedej«, Trg svobode 6, 34070 Števerjan (Gorica).

Izšla je kaseta skladb Dine Slama

Tržaška glasbenica in kulturna delavka Dina Slama je v zadnjih letih napisala tudi vrsto vokalnih skladb. Občasno smo nekatere izmed teh lahko slišali na koncertih, pred nekaj dnevi pa smo dobili v roke glasbeno kaseto, na ovitku katere stoji preprost naslov Dina Slama Vokalne skladbe. Pesmi je posnela tržaška komorna skupina Gallus Consort, ki jo sestavljajo sama skladateljica, njena hčerka Irena Pahor in mož Miloš Pahor ter Erika Slama. Skladbe, ki so bile napisane prav za to skupino, pomenijo vsekakor lepo novost in zato osvežitev v tovrstni slovenski glasbeni ustvarjalnosti. Napisane so namreč za alt in spremljavo posameznih instrumentov, kot so kljunasta flavta, flavta sama, oboa, angleški rog in viola da gamba, oziroma za večglasno spremljavo omenjenih instrumentov. Med temi skladbami za glas in spremljavo sta dve napisani za flavto solo, in sicer v prvem delu

kompozicije »Squarcio«, v drugem pa skladba »Kontrasti«.

Besedila vseh pesmi so napisali slovenski pesniki in pesnice. »Vlahe« Josipa Murna Aleksandrova pa je Dina Slama uglasbila v italijanski prepesnitvi Luigija Salvinija. Pesem za glas in dve flavti spominja na renesančne skladbe za glas in spremljavo. Skladateljico je v izrazito sodobni glasbeni govorici nagovorilo pet pesmi Srečka Kosovela. Uglasbila je nadalje tri pesmi Neže Maurer in dve pesmi Aleksija Pregarca ter Miroslava Košute. Po eno uglasbeno pesem v tej glasbeni kaseti imajo Albert Miklavac, Tone Pavček, Marko Kravos, Ljubka Šorli, Mila Kačič, Irena Žerjal in Boris Pangerc.

Samospeli Dine Slama pomenijo pomembno novost za slovensko glasbeno ustvarjanje v zamejstvu in nasplošno. Pesmi, ki jih tehnično od-

dalje na 8. strani ■

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

B. Doljak je razstavljala v Devinu

Ime Bogomile Doljak iz Nabrežine javnosti ni neznano, saj se je predvsem v zadnjem desetletju uveljavila kot ena tistih, ki s svojo ustvarjalnostjo opozarja na izginjajoče kulturne vrednote Krasa. Že mnogo časa je minilo, odkar je skupaj z možem obnovila prvo starinsko kraško skrinjo, vendar je samo ta dejavnost ni zadovoljevala, marveč so v družinski delavnici uspeli na novo izdelati poslikano skrinjo, in to natančno po izvirniku. Ti izdelki so se kmalu priljubili tudi širšemu občinstvu in našli pot v marsikakšen dom. Gospa Bogomila se je ob njihovi izdelavi poglobila v staro tradicionalno tehniko slikanja skrinj in preučevala tipično motiviko, po svoji koncepciji izrazilo dekorativno, a tudi s pomenljivo vsebino.

Bogomila Doljak, po svoji naravi podvržena k iskanju in izpopolnjevanju, pa je iz mikavno preprostih izdelkov nekdanje ljudske tvornosti skušala izveči še nekaj več. To so poleg skrinj še loparji za kruh, leseni krožniki, mentrge ali vintle, razjedeni kipi v znamenjih — pilih, kot jim pravimo pri nas, in ostali podobni izdelki.

klas, grozd, češnje, šmarnice, ruj. Tudi dekoracija iz geometričnih likov je povzeta s kraških skrinj. Vendar v vseh teh primerih ne gre za dobesedno ponavljanje tradicionalnih oblik, ampak so le-te služile kot spodbuda, včasih pa so figure zamišljene povsem moderno, v Bogomilinem slogu tankih slokih postav z mehko oblikovanimi obrobami. Razstavljalca je nekaj takih sodobno zasnovanih figur pokazala tudi v kiperski izvedbi.

Tudi oblika razstavljenih loparjev se naslanja na nekdanje uporabne predmete, a so tu obogatena z versko simboliko ali začetnimi črkami posamičnih dnevov tedna. Prav v tem primeru spoznamo tip loparja, znanega v Škedenju, kjer so jih nekoč uporabljale znamenite krušarice. Originalna Bogomilina stvaritev so tudi krožniki in srčki, okrašeni s cvetličnimi ali geometričnimi vzorci, ki so vzeti iz ljudskega izročila. Na enem od krožnikov je naslikala lik kraške žene, ki je prikazana s košem na glavi, zraven pa so upodobljeni pinja, lopar in žitni klas. In še en izdelek Bogomile Doljak je tu na ogled, obogaten s

Umetnostni zgodovinar in kritik Marko Vuk predstavlja delo in lik Bogomile Doljak (Devin, 24.2.1991)

Pri njenih stvaritvah se srečujemo z uporabo nekaterih originalnih prvin teh zapuščenih predmetov ali pa so ji le-ti služili kot vir navdiha.

Tako imamo pred sabo izvirne izdelke izpod njene roke — kraške podobe, kot jih sama imenuje, ki so po svoji obliki in vsebini nastale po umetniški zamisli, a ne morejo skriti povezave z ljudskim likovnim izročilom. Podobe so naslikane na kose desk z ločnim ali strešastim zgornjim zaključkom, okrašene pa so s svetniškimi liki in stilizirano dekoracijo. Izbrane svete osebe so tiste, ki jih še posebej časti naše ljudstvo in so jim posvečene tudi nekatere cerkve tu v bližini, tako da se pred nami zvrstijo sv. Peter in Pavel, Mati božja od zdravja, sv. Martin, sv. Janez Krstnik, sv. Vid. Tehnika slikanja teh figur je nastala na osnovi študija poslikav na starih skrinjah, na katerih so uporabljali le pet barv, pristop Doljakove pa je podobno kot pri starih ljudskih mojstrih ploskovit s filigransko natančnim upodabljanjem detajlov. Poleg nageljn, ki ga poznamo še z originalnih skrinj, se pojavljajo tudi zdravilna zelišča, vinska trta, žitni

stilizirano ljudsko ornamentiko, to so poslikani stenski in namizni okrasni prtji. Tudi tu se srečujemo z ornamentiko, povzeto s skrinj, ki pa je v primerjavi z originali iz likovno-tehničnih razlogov na poseben način stilizirana.

Zaradi sprememb v načinu življenja in naglih tehnoloških preobratov se dnevno dogaja, da dobesedno pred našimi očmi izginjajo oblike tradicionalne kulture. Napori Bogomile Doljak so usmerjeni v to smer, da bi tudi ljudem današnjega časa ohranila vsaj del kulturnega bogastva in likovnega sveta, ki je že v preteklosti duhovno bogatil naše prednike, a je vreden, da ga cenimo in spoštujemo tudi mi.

Marko Vuk

—o—

V torek, 5. t.m., se je v slovenskem parlamentu v Ljubljani začela razprava o proračunu republike Slovenije. Njegovo glavno vsebino in temeljne postavke je obrazložil predsednik vlade Peterle, ki so ga dopolnili pristojni ministri. Razprava bo trajala tri dni.

Nova številka revije »Naši razgledi«

Zadnja številka Naših razgledov, štirinajstdnevnik za politična, gospodarska in kulturna vprašanja, ki izhaja v Ljubljani, prinaša zanimive podatke o aktualnih dogodkih v Sloveniji in Jugoslaviji, vsebuje izčrpen pregled jugoslovanskega in svetovnega tiska in objavlja precej člankov, posvečenih pomembnim kulturnim dogodkom.

Na naslovni strani štirinajstdnevnik je objavljen govor dr. Andreja Capudra, ki ga je imel na slovesnosti ob podelitvi Prešernovih nagrad. Slovenski kulturni minister je izrekel nekaj misli o času, ki ga doživljamo, razkrinjal je nekatere »značilne« slovenske napake, govoril pa je tudi o bodočnosti našega naroda. Nadvse poglobljen je prispevek politologa in časnikarja iz Ljubljane Vinka Blatnika z naslovom: »Ukleščen (in okleščen) Slovenija«. Naši razgledi objavljajo v tej številki drugo nadaljevanje Blatnikove analize o izkoriščanju Slovenije v zgodovini. Med drugim avtor pravi, da je Jugoslavija po vojni skrbela za razvoj manj razvitih precej drugače, kot pa je to doslej počel pametnejši svet. Spoznanja, da je za gospodarski razvoj odločilen gospodarstvenik, so se razblinjala ob načelih socialnega in političnega. Neekonomsko, oblastniško razmišljanje je rodilo načelo, da »mora manj razviti kmalu doseči razvite« in to za vsako ceno, tudi če to pomeni zaostajanje celotne skupnosti. Glavni račun takšne politike je plačala Slovenija, ugotavlja Vinko Blatnik, ki nadalje analizira ropanje slovenskega gospodarstva s pomočjo bančnega sistema in trdi, da je tudi glavno breme odplačil tujih posojil nosila Slovenija.

Raziskovalec na FSPN v Ljubljani Jan Makarovič piše v tej številki Naših razgledov o knjigi Staneta Svetine z naslovom »Slovenska šola za novo tisočletje«. Znani slovenski psiholog predvsem v svojem delu sviri, kako nesmiselni so poskusi poenotenja ljudi. Iz sleherne vrstice Svetinove knjige diha spoznanje kako bogata, raznolika in neizčrpna je človeška narava, pravi Makarovič. Avtor dela razlikuje celo vrsto dimenzij vzgoje — telesno, vitalno, umsko, etično, estetsko, socialno, psihološko, dušno in duhovno. S tega vidika Svetina kritizira sodobno šolo, ki posreduje učencu predvsem znanje, računa skoraj izključno z njegovim spominom in se komajda dotakne drugih sfer njegove osebnosti. Svetina namreč v človeški naravi ne vidi nekega splošnega kalupa, po katerem bi morali oblikovati slehernega posameznika. Nasprotno — človeška narava se po njegovem izraža šele v milijardah konkretnih, neponovljivih posameznikov. Avtor knjige zato poudarja, da bi morala šola spoštovati sleherno od teh individualnosti. To delo, zaključuje Makarovič, nam opisuje neko vizijo svobodne, odprte in resnično humane vzgoje.

Naši razgledi objavljajo tudi pogovor s sociologom Mladenom Švarcem iz Ljubljane, ki je bil objavljen v beograjskem Intervjuju. Vprašanja je postavljala časnikar Milan Nikolić. Švarc je med drugim rekel, da federalizem danes ne ustreza več nobeni stranki v Sloveniji. Tisto, kar v Srbiji pojmujejo kot federalizem, je za Slovence le zanikrni unitarizem. Gre predvsem za to, da je v večnacionalni skupnosti treba dopustiti maksimalno možno decentralizacijo, asimetrijo in celo zgodovinsko pridobljene pravice. Škotska v Angliji na primer izdaja svoj denar in ima dru-

dalje na 8. strani ■

Usoda naše zgodovine

Velikokrat pozabljamo, da so pokopališča del nekega naroda kot tudi del njegove zgodovine. Velikokrat se dogodi, da naša slovenska pokopališča zaidejo tujci, ne toliko iz radovednosti, kakšne nagrobne imamo, pač pa, kakšni so v tistem kraju najpogostejši priimki in kakšna imena so imeli tamkajšnji prebivalci.

Vsekakor moramo priznati, da med našim zamejskim slovenskim življenjem ni čuta za preteklost, zlasti ne, za lepe dragocene doma sklesane nagrobne, ki so stoletja krasili naše božje njive in so poleg poživljaj naših prednikov izražali tudi dušo in lepoto kamnosekov, ki so živeli s kamni in Krasom. Z vsakim nagrobnikom, ki ga odstranimo s pokopališča, odstranimo tudi del naše preteklosti in del naše zgodovine. Sodobna, draga navlaka je prava paša za oči, bahanje naše duhovne revščine in odraz naše zelo nizke kulture, da ne rečem nekulture!

Velikokrat na to pozabljamo tudi pri obnovi pokopaliških zidov ali cerkva, ki so ob ali na pokopališču. Takšna neprijetnost se je dogodila tudi v Kanalski dolini v Ukvah. Pred leti so obnovili tamkajšnjo cerkev, zvonik in pokopališče. Ob tej priliki je bilo več spomenikov odstranjenih. Komu sta bila na poti dva nagrobnika, ki sta bila vzdana na zahodni strani cerkve in sta pričala o dveh duhovnikih, ki sta tam službovala? Prvi je bil nagrobnik Jožefa Škarbine, drugi pa Janeza Einspielerja.

Na prvem je pisalo: Gospod Jožef Škarbina rojen v Ločah 10. nov. 1821. Umerli 29. sept. 1879. Fajmošter v Ukvah 13. let.

— Bili so svoji čredi zvest pastir, mladini skrbljiv učenik, za božjo čast ves unet. Zator nam nepozabljiv. (Fotografija o tem nagrobniku nam je ohranjena v knjigi: Mario Gariup, I Parroci di Ugovizza — 500 anni di vita paesana).

Druga plošča pa je bila od pokojnega gospoda Janeza Einspielerja. Izhajal je iz znane družine »Preglej« v Svečah - Suet-schach, iz katere je izšlo kar pet znamenitih duhovnikov. V celovski Nedelji so 1988 leta o duhovnikih iz te družine napisali sledeče: »Mons. Andrej Einspiller (1813-1888), profesor slovenščine in verouka na tehnični šoli v Celovcu. Utemeljitelj »Mohorjeve Družbe«, prvi poslanec za Slovence v avstrijskem parlamentu ...«. Lambert Einspiller (1840-1906) je bil kanonik stolnega kapitlja v Celovcu, Andrej Einspiller (1849-1913), župnik v Pliberku (Bleiburg), p. Oton Einspiller (1859-1901), frančiškan in profesor teologije na Kostanjevici v Gorici. Jurij Einspiller (1853-1927) preposit v Tainah (Tainach) in urednik slovenskega lista Mir, ki je izhajal na Koroškem od 1882 do 1920.

Janez Einspiller je bil rojen 31.12.1819. Posvečen v duhovnika je bil 31.7.1844. Služboval je v Naborjetu, Borovljah, profesor v Gošlavi, St. Juri na Vinogradih (S. Georgen am Weineberge), župnik v Čače (Saak), St. Marjeta (St. Margarethen). Grabštanj (Grablach) in končno je prišel v Ukve 23.10.1880 in tu ostal do smrti 24.2.1897.

Imel je nagrobno ploščo, vzdano na cerkvi ob plošči gospoda Škarbine. Na njej

je pisalo: »Tukaj počivajo Janez Einspiller zlatomašnik. Opokojeni župnik. Roj. 31. dec. 1819 v Svečah † 14.8.1897. Kristus je moje življenje. Smrt pa moj dobiček.« Fill. (Tolazzi-Villach).

Priložena fotografija je iz časa, ko ukvanjska cerkev še ni bila obnovljena. Naj bo vsaj komu v opomin, da marsikaj služi svoje spoštovanje, čeprav je staro in pozabe vredno.

Ti dve plošči sta bili živi priči dela neke narodne zgodovine, ki je v tem kraju potekala in le komu je bilo v napoto, da ju je odstranil?

Ambrož Kodolja

—O—

TODOR ŽIVKOV PRED SODIŠČEM

Pred dnevi se je v bolgarski prestolnici Sofiji začela kazenska obravnava proti bivšemu bolgarskemu predsedniku in komunističnemu voditelju Todorju Živkovu. Že prvi dan obravnave je bilo v sodni dvorani zelo živahno, ker je 79-letni obtoženec odločno zavračal vse obtožbe in med drugim dejal, da bi na zatožni klopi morali sedeti tudi bivši ministrski predsednik Andrej Lukanov in njegovi partijski sodelavci, ki pa so njega izbrali za grešnega kozla. Živkov je obtožen, da je izrabljaj svoj položaj v osebne namene in da si je na ta način kopicil bogastvo.

UMRL JE DEMETER KARALL

V starosti 67 let je na Dunaju umrl predsednik Gradiščansko hrvaškega društva v avstrijski prestolnici Demeter Karall. Imel je velike zasluge za gojitev in ohranjanje jezika ter identitete hrvaške narodne skupnosti v Avstriji. Od tega sveta se je poslovil v soboto, 23. februarja. Bil je več časa hudo bolan.

France Bevk HUDA URA

XIV.

»Ivanc, le pij, saj si delal,« je Mlakar pomežiknil.

Zdaj jim je bilo že jasno, zakaj Slivar tako tišči v soseda.

Tine je upiral pogled v Slivarja, kakor da ga prebada. Jed mu ni več teknila, le vino je željno srknil, kadar je prišlo do njega. Če bi bil v krčmi, bi poklical štefena mizo, ga zlival vase kozarec za kozarcem, se opil do nezvesti. Ne, saj ni čutil tako hudo telesne žeje, le notranost mu je požigalo. Tisto Slivarjevo dobrikanje, s katerim je silil v Frencona, mu je vrtilo v drobovje. Sunil je Mohorja pod mizo, češ: poslušaj, razumi, če hočeš!

Temu je zastal požirek v ustih, mrtve oči so se mu uprle nekam v kot pod razpelo. Da, pričel je razumevati, postajalo mu je jasno. Če mu je manjkal vid, so mu bili tem ostrejši ostali čuti. Tine res ni lagal. Fanta je zalil tak žolč, da mu je postalo kar grenko v grlu. Da bi mogel tem ljudem pogledati v obraze! Vsem zapovrstjo, a nato izpljuniti.

Dejstvo, da je imel Zalko za hrbtom, je delalo Pavleta nekam nemirnega. Pogosto se je ozrl po njej. Ni mu bilo več mar, če ljudje opaziho njegovo pogledovanje. Tinetu ni več privoščil pogleda, a je čutil, da ga ta meri venomer, kakor da ga izziva.

Da, Tineta je oblival mrzel pot od srda, ki mu je rasel kot hudournik ob povodnji. Polnila ga je vroča želja, da bi se znesel nad tem človekom. V mržnji se je spomnil na zadevo, ki je bila v vasi že napol pozabljena. Domačini so bili pred leti pobrali drva lesnemu trgovcu, ki je bil že dlje časa izginil iz vasi in jim ostal na dolgu dneve. K temu jih je nagovarjal Tine, ki je bil sam prizadet. S trgovcem je imel neke zveze le Pavle, a je molčal ko klada. Nekega dne se je trgovec iznenada prikazal na klancu; kako desetino vaščanov so odgnali v zapor. Tatvina jim je bila tuja, nikoli niso imeli opravka s sodnijo, bili so do dna zagrenjeni. Mnenje vseh se ni obrnilo proti Tinetu, ki jih je nagovarjal k dejanju, ampak proti Pavletu. Da je nalašč molčal in trgovcu na skrivaj poročal o dogodku, so rekli. Če je kdo zadevo le omenil, je prebudila hudo kri. Fanta sta se že od tistih dni globoko mrzila. Tine se je zdajci oklenil spomina z vsem žolčem.

»Včeraj si bil v dolini,« je pomežiknil Lovrencu. »Pa nisi mar šel po denar k Zanatu? Saj ti je še dolžan, ne?«

Vprašanje je bilo zastavljeno nedolžno, let v glasu je trepetala drobna zloba. Navzočni so priostriili ušesa.

»Tri stotake mi je vrag odnesel, vrag mi jih bo tudi prinesel na repu,« je Lo-

vrenc podpiral Tineta zelo glasno in ostro. »Tri tedne ob ričetu bi mu tudi ne daroval, če bi se srečala na gmajni.«

»Prijeteljem je že pošteno plačal,« ie nekdo poškilil na Pavleta, »četudi je zlodej. Za zlahto je že pošten.«

Pavle je ošinil s pogledom očeta. Kazno je bilo, da ga vprašuje, kaj naj naredi. Nastal je trenutek tesnega molka. Nekateri obrazi so kazali rahlo nejevoljo. Ob vinu in mesu, v sopari večera, ko se je za gorami pripravljala nevihta, so si želeli miru. Drugim je pogomazelo v krvi. Davna krivica jim je živo stonila pred obraze. Roke so jih zasrbele, kakor da so jim bile šele prejšnji dan zatekle od železja.

»Enim z denarjem, drugim z ričetom.«

»Vrana ne kavsne vrane.«

In še. Beseda za besedo. In v vsaki ie bilo nekaj žolča. Narekovalo jih je naglo popito vino. In sitost, ki jim ni leno lepala v ude, ampak jim je razburjala kri. Nekateri so se smejali. Še tisti, ki so molče žvečili, molče nalivali kozarce in jih izlivali v grla, so natiho privoščili Pavletu.

Pogovor je vplival na Slivarja ko polivek z mrzlo vodo. Jezno je pogledal po vseh, izpil vino, se odhrkal in trdo postavil kozarec na mizo.

»Vsak je prejel, kar je zaslužil,« mu je grozeče zahreščal glas.

To je ljudi razdražilo. Vse dni jih je peklo, da so jih imeli za tatove, ko so hoteli vzeti samo svoje. Saj so bila tista polena vredna komaj desetino tega, kar jim

VSE POTEKA PO NATANČNO DOLOČENEM SCENARIJU

■ nadaljevanje s 3. strani

ma in o strahu pred še hujšim. Zvezno predsedstvo je odredilo, naj Pakrac vzame pod nadzorstvo vojska, medtem ko bi morali posebni oddelki notranjega ministristva iz Zagreba zapustiti mestece. To se je tudi zgodilo.

Položaj do trenutka, ko pišemo te vrstice, nikakor ni jasen. Iz poteka dosedanjih dogodkov (prej v Kninu, zdaj v Pakracu) pa smemo sklepati, da je scenarij natančno določen: povzročati nemire, da se opraviči nastop vojakov in se s tem po možnosti naredi konec procesu osamosvajanja Hrvatske.

NOVA ŠTEVILKA REVIJE

»NASI RAZGLEDI«

■ nadaljevanje s 6. strani

gačen pravni in šolski sistem. Švarc je v svojih odgovorih analiziral tudi vlogo Demosa in odnos volilcev do te koalicije. Predvsem je opozoril, da v vzhodnih državah ljudstvo ne mara tistih, ki so na oblasti.

Kar zadeva gospodarsko vprašanje, je Švarc poudaril, da je Slovenija na več načinov žrtev lastnega uspeha. Ekonomsko je »država visoko razvitega socializma«. Predobra je za realsocialistične ekonomije, a prešibka za zahodni tržni gospodarski sistem. Tudi geopolitično je Slovenija v vmesnem prostoru med jugoslovanskimi konflikti, od katerih bi rada pobegnila, in italijanskimi in avstrijskimi (gospodarskimi) apetiti, ki trenutno niso dovolj znani ne javnosti ne politikom.

IZŠLA JE KASETA SKLADB DINE SLAMA

■ nadaljevanje s 5. strani

lično in z veliko občutljivostjo poje sama avtorica, so pristne in kažejo na samostojno umetniško osebnost in zrelost te skladateljice.

Skladbe same bi vsekakor zaslužile poglobljeno strokovno analizo, a ta kronika gotovo ne more biti mesto za to. Dodamo naj še, da je izdajo kasete, kateri bo v kratkem sledila še izdaja laserske plošče, podprlo Sentjakobsko kulturno društvo iz Trsta, v okviru katerega deluje tudi Dina Slama, ter da je kasete bila posneta v Sloveniji v studiu Dolby Systema.

M. T.

—O—

Galerija katoliške knjigarne, Travnik 25, Gorica, vabi na otvoritev razstave akvarelov Andreja Kosiča, ki bo v soboto, 9. marca, ob 17.30.

Andrej Kosič se je rodil 20. septembra 1933 v Rupih pri Gorici, končal je trgovsko šolo v Gorici. Več let je obiskoval večerne tečaje slikarstva na Scuola d'Arte v Gorici, kasneje še ateljeje nekaterih goriških slikarjev. Do decembra 1990 je imel 71 osebnih razstav v raznih mestih Italije, Slovenije in Avstrije. Do decembra 1990 je sodeloval na več kot 99 skupinskih razstavah v Italiji, Sloveniji ter v raznih mestih drugih držav. Prejel je razne nagrade in priznanja, med katerimi zadnje na VIII. Evropski Bienali v Rimu, prvo nagrado Pokal Evrope za pokrajino v akvarelu in posebno nagrado za akvarel v Tokiu.

KMALU NOVI KARDINALI

V Vatikanu se je razširil glas, da bo papež Janez Pavel II. sklical 29. junija konzistorij, torej zbor za imenovanje novih kardinalov. Trenutno manjka 18 kardinalov, da bi bil kardinalski zbor popoln v sestavi, ki ima po določitih svetega sedeža pravico, da voli novega papeža.

NOVICE

Sindikalni predstavniki časnikarjev in uredniki Primorskega dnevnika si prizadevajo, da bi se čimprej odpravila kriza pri listu. Predstavniki urednikov so opravili vrsto obiskov pri oblasteh in posameznih komponentah slovenske narodne manjšine. Časnikarji in tiskarski delavci se zavzemajo za ohranitev delovnih mest in se odločno protivijo krčenju obsega dnevnika. Oba direktorja pa hodita svojo pot in uveljavljata redukcijski načrt, ki ga je bilo izoblikovalo vodstvo založniške hiše, da bi se list — tako trdi založništvo — ohranil pri življenju.

Iraški režim je sprejel vse pogoje, ki jih je bila postavila protiiraška koalicija za sklenitev premirja. Zato je v Perzijskem zalivu konec vojaškega spopada. Ujetniki se vračajo domov; med njimi sta oba italijanska pilota, ki sta bila na sestrreljenem letalu prvi dan italijanske letalske vojne akcije. Opazovalci menijo, da je popuščanje Bagdada predvsem posledica dejstva, da je na jugu in na severu Iraka nastala državljanska vojna. Na jugu se uveljavljajo šiitski fundamentalisti (podpira jih Teheran), na severu pa so prešli v ofenzivo Kurdi. Diktatorju Sadamu Huseinu naj bi bili škodljivi dnevi...

V prestolnico Kuwaita se je pred dnevi vrnil prestolonaslednik. Mesto je popolnoma izropano in hudo porušeno. Veliko nevarnost predstavljajo mine. Njihovo odstranjevanje je že terjalo več življenj. Mine so tudi v zalivu.

je bil trgovec dolžan. Slivar jih je dregnil v najobčutljivejšo rano. Pogledi vseh so se vprli vanj.

»Kaj hočemo, tatovi smo,« je Tine jezero brenkal z velikim nožem, ki je ležal na mizi.

»Tega pa nisem rekel.«

»Saj ni treba prav reči, da se razume.«

Slivarja je kar privzdigovalo. Jezilo ga je, da je moral ziniti tako nerodno. Poleg tega ga je bolelo, da pregrevajo stvar, katere se zaradi Pavleta ni rad spominjal. Ozrl se je v sina.

»Čemu bi vrabci vedno čivkali o lanskem prosu,« je vrgel Pavle strupeno.

»Človek se praska tam, kjer ga srbi,« je Tine vrgel nož, da je padel pred Mohorja.

Ta je segel z roko predse, ujel rezilo in ga pokril z dlanjo. Bil je izredno razburjen. Ko je prišlo vino predenj, ga je porinil dalje, a je pri tem skoraj prevrnil steklenico. Pavletov glas mu je prebujal mrščavico po telesu. Tega človeka že prej ni mogel trpeti. Še mlad fant je bil, pravkar je začel vasovati, ko ga je nekoč osramotil pred dekleti. Tega mu ni mogel pozabiti. Bilo je ko gnojna rana, ki jo je le za silo prerasla mlada kožica. Zdaj se mu je znova odprla. Stari mržnji se je pridružila nova, sveža, ki se mu je porodila tisto uro. Čutil je, da še nikoli ni tako globoko sovražil kakega človeka. Vse preteklo in sedanje se mu je zgostilo v nekaj težkega, temnega in mu je počenilo na dušo. Včasih, ko je brez moči, s stisnjenimi zobmi

čepel v bližini Frenconove hiše, si je vroče želel, da bi imel koga, ki bi namesto nje ga planil na noge in udaril. Ni ga imel. Zdaj ga je našel. Bil je Tine. Govoril je prav tiste žaljive besede, kot bi jih govoril on. Premaknil se je ko mačka na soncu, rokav mu je pokril nožev ročaj. To kretnjo je ujel le Lovrenc in se tiho nasmehnil v brčice.

Ostali niso gledali na Mohorja, kakor da ga ni med njimi. Opazili so le, kako se fantoma, Pavletu in Tinetu, grozeče bliskajo oči. Preplašili so se. Preženek jih je zabaval, pretepa pa ne bi hoteli. Možje so se trudili, da bi obrnili pogovor v drugo smer. Dekleta pri mali mizi so bila obmolknila. Težko so čakala plesa, bala so se, da harmonika tisto noč ne bo niti zapela. Fantje so bili objestni, vsi od vraga. Spomin na ječo jim je preživo rasel iz vina, sipali so besede, ne da bi jih tehtali. Držali so se sicer na smeh, a za smehom je kot v zasedi tičal pritajen gnev.

Mohor je prisluškoval. Roka, ki je počivala na nožu, mu je drhtela. Nekaj temnega mu je podmolklo raslo v zavest, bilo je ko bliskavica v temni noči, vžigalo se je in ugašalo. V trenutku, ko se je ves vdal neki misli, je potegnil z roko proti sebi. Nož mu je brez ropota padel v naročje. Nekaj časa je sedel nepremičen, kakor da nečemu prisluškuje. Nato je pobral nož s kolen, ga previdno zataknil za golenico Tinetovega škornja. Vzravnaval se je, položil obe roki na mizo in zadrževal trepet. Srce mu je burno razbijalo. Mrtve oči so mu iskale v polkrogu.

Tine je bil obtičal sredi stavka. Segel si je za golenico in otipal ročaj noža. Razumel je. Kri mu je zledenela po žilah. Ne bi imel poguma, da bi vzel nož v roke. Toda če bi mu ga v odločilnem trenutku kdo porinil med prste. Treznila ga je groza, srd ga je popuščal. Ali za vse na svetu bi ne bil mogel seči za golenico in pred vsemi položiti nož na mizo. Tudi se ni upal pogledati Mohorja, ki je sedel kot otrpel. Porinil je nož globlje v škorenj. Ne bi mogel več govoriti. Lovrenc je bil pravkar izustil nekaj strupenega.

Slivarju je udarila kri v lica. Vedel je, čemu se je to začelo. Vznemirjal ga je Ivančev pogled, ki se je vedno bolj plaho oziral po Tinetu.

»Vsaj v tuji hiši naj bi človek imel mir,« je udaril s pestjo po mizi.

»Plešite rajši, fantje,« je pritaknil Mlakar, ki mu je bilo nerodno, a se ni nikomur hotel zameriti. »Dekleta že sedijo ko na koprivah. Mohor, zaigraj!«

Mohor se je zganil iz odrevenelosti. Besede so mu prišle kot v odrešenje. Z bolečino se je iztrgal iz tesnih občutkov, ki so ga oklepali. Medtem ko so ostali ropotaje vstajali, se je zibal k peči. Neko deklet se mu je nagnilo do ušes: »Mohor, poskočno narédi!« Zdrznil se je. Ali je bila Zalka? Ne. Kje je Zalka? Saj mu nazadnje nič več ni bilo do nje. V zamolkljivosti duše mu je odmirala bolj in bolj. To ga je delalo divjega, nepreračunljivega, a hkrati tako potrtega in žalostnega, da mu je šlo na jok.

(Dalje)